

ХУЛОСАИ ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ
6D.KOA-012 НАЗДИ ДОНИШГОҶИ ДАВЛАТИИ ТИЧОРАТИ
ТОЧИКИСТОН АЗ РҶИ ДИССЕРТАТСИЯ БАРОИ ДАРҶОИ ДАРАҶАИ
ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМ

Парвандаи аттестатсионии № 22

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 24 феввали соли 2024, № 22.2

Барои сазовор донишманди Одинаев Аслам Мадғиёевӣ, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ.

Диссертатсияи «Такмили механизми рушди сармои инсонӣ дар шароити ташаккули иқтисодии инноватсионӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.12 - Иқтисодии меҳнат ба ҳимоя 19 декабри соли 2023, суратмаҷлиси № 22.1 аз тарафи шурои диссертатсионии 6D.KOA-012 назди Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон (734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи Деҳотӣ, 1/2.), ки дар асоси фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07 январӣ соли 2022, № 12/шд таъсис ёфтааст, қабул карда шуд.

Довталаби дараҷаи илмӣ Одинаев Аслам Мадғиёевӣ 6 январӣ соли 1975 таваллуд шудааст. Соли 2010 Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси иқтисодӣ хатм намудааст. Дар вазифаи мудири кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудити Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садрӣдин Айнӣ фаъолият менамояд.

Диссертатсия дар кафедраи менеҷменти Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: Ҳодиев Дадахон Абдуллоевӣ - номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, дотсенти кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризи расмӣ:

1.Кошонова Манзура Раҳматҷонова - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи молияи Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон;

2.Гурезов Сирочиддин Изатуллоевӣ - номзади илмҳои иқтисодӣ, Директори коллеҷи саноат ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ шаҳри Леваканти Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон - ба диссертатсия тақризи мусбат доданд.

Муассисаи пешбар – Муассисаи давлатии «Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли»-и Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (шаҳри Душанбе).

Хулосаи мусбати додашудаи муассиса пешбар дар ҷаласаи Шурои илмии Муассисаи давлатии «Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли»-и Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 24 январи соли 2024, протоколи № 1 муҳокима шуда, аз тарафи раиси ҷаласа, директори муассисаи мазкур, номзади илмҳои сиёсатшиносӣ Маҳмадбекзода М.Ш., эксперт – мудири шуъбаи бозори меҳнат ва шуғли аҳолии муассисаи мазкур, номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Восиев Ф.М. ва котиби ҷаласа - котиби илмии муассисаи мазкур Ҷамдамова Н.У. имзо шуда аз тарафи директори муассисаи мазкур, номзади илмҳои сиёсатшиносӣ Маҳмадбекзода М.Ш. санаи 24 январи соли 2024 тасдиқ шудааст.

Дар хулоса қайд гардидааст, ки диссертатсия дар мавзӯи «Такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккулёбии иқтисодиёти инноватсионӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат, таҳқиқоти илмӣ-таҳассусии баитмомрасида буда, ба талаботи муқарраргардидаи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад. Диссертатсия дорои аҳамияти назариявӣ амалӣ ва навгониҳои илмӣ буда, дар сатҳи баланди илмию методологӣ омода гардидааст, дар натиҷаи тадқиқоти диссертатсионӣ масъалаи муҳимми илмӣ ҳалли худро ёфтааст, вазифаҳои дар диссертатсия зикршуда иҷро шудаанд ва муаллифи он, Одинаев Аслам Мадғиевич, сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси зикршуда мебошад.

Интихоби муқарризони расмӣ бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувор дар доираи таҳқиқот вобаста ба соҳаи иқтисодиёти меҳнат, мавҷудияти интишорот дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодихӣ ба аҳамияти илмию назариявӣ диссертатсия, ҳамчунин бо ризоияти шахсӣ барои пешниҳоди тақриз асоснок шудааст.

Интихоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки самти фаъолият корӣ ва тадқиқотии Муассисаи давлатии «Пажӯҳишгоҳи меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли»-и Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мавзӯи кори диссертатсионӣ ҳамроҳангии комил дорад, муассисаи мазкур дар самти тадқиқоти муаммоҳои инкишофи сармояи инсонӣ дар шароити инноватсионӣ ба дастовардҳои муҳим ноил гардидааст ва қодир аст, ки арзиши илмӣ ва амалии диссертатсияро муайян намояд, маводҳои дар солҳои охир нашрнамудаи ходимони илмии муассиса ба мавзӯи кори диссертатсионӣ мувофиқат менамояд.

Довталаби дараҷаи илмӣ оид ба мавзӯи диссертатсия 10 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 4 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ба ҷоп расонидааст. Аз ҷумлаи мақолаҳои дорои аҳамияти баланди илмии муаллифи диссертатсия, инҳоянд:

[1-М]. Концептуальная модель формирования стратегической стоимости человеческого капитала/Одинаев А.М., Маджидова Ф.А.//Азимут научных исследований: экономика и управление. – Тольятти, 2021. - т. 9. № 1(30). - С.256-260.

[2-М]. Международное сотрудничество в сфере образования и науки и проблемы развития национального человеческого капитала//Ходиев Д.А., Одинаев А.М./Вестник Таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук. - Душанбе: «СИНО», 2018. - № 6. Ч.1. – С. 15-24.

[3-М].Сармояи инсонӣ дар низоми омилҳои рушди иқтисодӣ /Одинаев А.М.//Паёми молия ва иқтисод. – Душанбе, 2022. - 4/2 (34). - С.195-203.

[4-М].Таҳлили омилҳои сохторӣ, рафторӣ ва ниҳодии ба рушди сармояи инсонӣ таъсиррасон/Одинаев А.М.//Паёми Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон. -Душанбе, 2023. - № 4/1(49). – С.197-205.

Ба диссертатсия ва автореферат аз тарафи олимони зерин тақризҳо ворид шуданд:

1. Усманова Туфа Джумъаевна – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, мудири кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисоди рушди Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон, бо ҷунин эродҳо: 1) Муаллиф зикр менамояд, ки дар адабиёти илмӣ мавқеи калидии ташаккули муҳити ниҳодии инкишофи сармояи инсонӣ махсус қайд мешавад. Аммо ин муҳити ниҳодиро равшан шарҳ надодааст; 2) Дар расми 4. механизми коҳиши «фирори мағзҳо» аз ҷониби муаллиф таҳия гардидааст, аммо баъзе паҳлӯҳои ин механизм баҳсбарагез аст. Масалан, дар расми мазкур нақши маркзҳои намояндагии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷи кишвар нишон дода нашудааст.

2. Самандарзода Искандар Ҳусейн – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, профессори кафедраи таҳлили иқтисодӣ ва омили Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Ш. Шотемур, бо ҷунин эродҳо: 1) Ба андешаи муаллиф махсусгардонии тахассуси сармояи инсонӣ барои фаъолияти муваффақонаи он кофӣ нест: бояд он аз тавонмандии инноватсионӣ низ бархурдор бошад, ки афзалияти рақобатии худро таъмин карда тавонад. Фикри муаллиф нофаҳмост; 2) Дар автореферат ҳангоми пешниҳоди маводҳо пайдарпайии мантиқӣ ба таври кофӣ риоя нашудааст.

3. Каримова Мавзуна Тимуровна – доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири шуъбаи таҳқиқоти назариявӣ ва робитаҳои иқтисоди хориҷии Институти иқтисодӣ ва демографияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,

бо чунин эродҳо: 1) Дар автореферат зикр шудааст, ки раванди рӯ ба афзоиши «фирори мағзҳо» ботадрич пояҳои низоми таъминоти кадрӣ соҳаҳои афзалиятноки иқтисоди миллиро фалаҷ мекунад. Аммо ин андешаи муаллиф бо рақамҳои омӯри асонок нашудааст; 2) Муаллиф такмили механизми рушди сармояи инсониро дар шароити ташаккули иқтисодӣ инноватсионӣ хеле хуб нишон додааст, аммо моҳияти онро ба таври муфассал шарҳ надодааст.

4. Дадоматов Далерҷон Нишонбоевич - доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи баҳисобгирии бухгалтерии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, бо чунин эрод: 1) Ба андешаи диссертант мушкилоти коҳиши «фирори мағзҳо» бо инкишофи раванди «гардиши мағзҳо» алоқамандӣ дорад. Аммо, алоқамандии мазкур аз нигоҳи институтсионалӣ асоснок нагардидааст.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи докталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- равиши концептуалии такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодӣ инноватсионӣ бо таваҷҷуҳ ба ташаккули муҳити институтсионалии рушди сармояи инсонӣ кор карда баромада шудааст, ки нақши давлатро ҳамчун пайвандгари байни иштирокчиёни равандҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ чиҳати омода намудани кадрҳои соҳибтаҳассус ва эҷоди системаи ҳавасмандгардонӣ барои таъмини фаъолияти босамари инноватсионии ҳомилини сармояи инсонӣ ифода мекунад;

- модели мафҳумии муҳити институтсионалии рушди сармояи инсонӣ, ки алоқамандии ниҳодҳои мухталифи ташаккули сармояи инсониро дар заминаи таҳаввулоти сифатии як муҳит аз муҳити дигар ва ботадрич сифатан рушд намудани сармояи инсонии миллии ифода мекунад, пешниҳод шудааст;

- ғояи нави илмӣ дар робита ба принципҳои асосии такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодӣ инноватсионӣ бо таваҷҷуҳ ба такмили низоми алоқамандии таҳсилоти олии ва бозори меҳнат чиҳати дар амал татбиқ намудани моделҳои омӯзишии тақвияти тафаккури инноватсионии муҳассилин ироа шудааст;

- самаранокии чорабиниҳои марбут ба тақвияти омилҳои бунёдӣ, рафторӣ ва сохторӣ чиҳати ташаккули сармояи инсонӣ дар сатҳи корхонаҳои саноатӣ собит шудааст, ки таъсири калидии омилҳои сохториро дар низоми ниҳодҳои баррасишавандаи тақрористехсоли сармояи инсонӣ нишон медиҳад;

- мафҳумҳои нисбатан таҷдидшудаи истилоҳҳои «сармояи инсонӣ», «муҳити ниҳодии сармояи инсонӣ» ва «арзиши сармояи инсонӣ» пешниҳод шудаанд, ки омилҳо ва шароити такмили механизми рушди сармояи инсонро дар шароити гузариш ба иқтисодӣ инноватсионӣ метавонанд беҳтар инъикос намоянд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқоти мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки дар он:

- муқаррароти бунёдии омузиш, хусусиятҳо ва мазмуни сармояи инсонӣ асоснок карда шудааст, ки имкон медиҳад онро ҳамчун натиҷаи инкишофи сифатӣ ва миқдории захираҳои меҳнати кишвар таъриф намуда таъсири омилҳои табиӣ, минтақавӣ (ҷуғрофӣ), таърихӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоиро дар раванди ташаккулёбии он бо тавачҷуҳ ба сиёсати ҳадафмандонаи давлат дар ин раванд баҳогузорӣ карда шавад, ки дараҷаи рушди сармояи инсонии миллӣ ва мувофиқати он ба талаботҳои иқтисодиёти инноватсиониро муайян менамояд;

Дар диссертатсия ба таври самаранок усулҳои умумиилмӣ дар заминаи риояи принципҳои равиши системавӣ, дедукция ва индукция, аналогия, ягонагии таҳлили таърихӣ мантиқӣ ва омӯри истифода шудаанд, ки эътимоднокии натоиҷи ба дастамада ва муқаррароти асосии диссертатсияро таъмин мекунад;

- омилҳои ташаккули сармояи инсонӣ дар муҳити институтсионалии рушди системаи таъсилоти олии касбӣ ва танзими равандҳои муҳолирати меҳнатӣ бо тавачҷуҳ ба мушкилоти «фирори мағзҳо» дастабандӣ шудаанд, ки сабаб ва натиҷаи татбиқи сиёсати рушди иқтисодиёти навобаронаро дар ҷумҳурӣ бо назардошти муаммоҳо ва мавонҳои мавҷуд дар ин самт, шарҳ медиҳанд;

- тамоюли омода намудани кадрҳо бидуни ба назар гирифтани талаботҳои воқеии бозори меҳнат ва наандешидани чораҳои муассир ҷиҳати боздоштани «фирори мағзҳо» ба сифати омилҳои муҳимми боздорандаи рушди фаъолияти инноватсионӣ дар кишвар шиносӣ ва таъсири манфии он ба рушди сармояи инсонии миллӣ баҳогузорӣ шудааст;

- сабаҳо ва натиҷаҳои номувофиқати сиёсати такрористехсоли сармояи инсонӣ ба талаботи замони муосир омӯхта шудаанд, ки имкон дод самтҳои такмили ҳамкориҳои муассисаҳои таҳсилоти олӣ ва корхонаҳои саноатии кишварро дар заминаи беҳтар намудани омодагии кадрҳои дорои тавонмандии инноватсионӣ пешниҳод карда шаванд.

Аҳамияти амалии натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ба дастовардаи унвонҷӯ бо муқаррароти зерин тасдиқ мегардад:

- самтҳои асосии такмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккулёбии иқтисодиёти инноватсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон коркард ва пешниҳод гардидаанд (таваҷҷуҳи санадҳои татбиқ тасдиқ шудааст). Натиҷаҳои таҳқиқоти илмиро ҳангоми коркард ва татбиқи стратегияи миллии рушди сармояи инсонӣ, танзими рушди мутавозини низомии таҳсилоти олӣ ва бозори меҳнат ва танзими равандҳои муҳочирати меҳнатӣ метавон истифода бурд. Инчунин, муқаррароти аслии кори диссертатсиониро ҷиҳати омода намудани лексия ва тадриси фанҳои «Назарияи сармояи инсонӣ», «Иқтисоди меҳнат»,

«Идоракунии захираҳои меҳнатӣ» ва «Менеҷменти инноватсионӣ» дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ истифода бурдан мумкин аст;

- дурнамо ва соҳаҳои татбиқӣ натоиҷи тадқиқоти анҷомшуда дар заминаи бештар намудани ҷамғорӣ давлат ва системаи маориф бо тавачҷуҳ ба тақмили низоми алоқамандии таҳсилоти олий ва бозори меҳнат ҷиҳати дар амал татбиқ намудани моделҳои омӯзишии тақвияти тафаккури инноватсионии муҳассилин дар корхонаҳои саноатии кишвар муайян карда шуданд;

- модели риёзии таҳлили институтсионалии омилҳои ба рушди сармояи инсонӣ таъсиррасон, ки таъсири калидии омилҳои сохториро дар низоми ниҳодҳои баррасишавандаи ташаккули сармояи инсонӣ собит менамояд, муҳосиба шудааст;

- муҳосибаи арзиши сармояи инсонӣ дар ширкатҳо, ки нақши рушди мутаваззини бозори меҳнат ва низоми таҳсилоти олиро дар раванди арзишафзоии сармояи инсонии ширкатҳо нишон медиҳад, анҷом дода шудааст;

- системаи чорабиниҳои мансуб ба танзими давлатӣ, ки ба истифодаи самараноки сиёсати танзими муҳочирати меҳнатӣ бо тавачҷуҳ ба коҳиши раванди «фирори мағзҳо», истифодаи бештар аз самарани синергетикии «гардиши мағзҳо» ва таъмини ҳавасмандии кадрҳои соҳибтахассус ҷиҳати пешбурди фаъолияти соҳибкорӣ дар ҳудуди кишвар пешниҳод карда шудааст.

Арзёбии саҳеҳии натиҷаҳои таҳқиқот ошкор менамояд, ки:

- *назария* дар асоси дастовардҳои муосири назарияи иқтисодӣ, иқтисодиёти меҳнат, менеҷмент, назарияи сармояи инсонӣ коркард шудааст;

- *гояи* таҳқиқот бо тавачҷуҳ ба таҳлили назарияи сармояи инсонӣ, тамоюлҳои муосири рушди механизми танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ, концепсияи идоракунии равандҳои инноватсионӣ, таҳлили дастурҳо, баромадҳо ва паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи омӯрӣ ва таҳлилии вазорату идораҳои дахлдор, маводи конференсияҳо ва дигар маводи таҳлилий ва таҳқиқотӣ асоснок карда шудааст;

- собит шудааст, ки муқаррароти асосии диссертатсия дар заминаи тақмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккули иқтисодиёти инноватсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо натоиҷи тадқиқотҳои олимони ватаниву хориҷӣ дар самти танзими муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ, сиёсати кадрӣ, танзими бозори меҳнат ва шуғли аҳоли зиддият надорад;

- усулҳои таҳлили абстрактӣ-мантиқӣ, муқоисавӣ, регрессионӣ, моделсозии иқтисодӣ ва риёзӣ барои таҳлил, арзёбӣ, интиҳоб ва баҳогузориҳои роҳҳои самараноки татбиқи сиёсати идоракунии рушди сармояи инсонӣ дар шароити гузариш ба иқтисодиёти инноватсионӣ истифода шудаанд.

Саҳми шахсии унвончӯ дар он зоҳир мегардад, ки:

- татбиқи хулоса ва тавсияҳои асоснокшудаи диссертатсия чиҳати тақмили механизми рушди сармояи инсонӣ дар шароити ташаккулёбии иқтисодиёти инноватсионӣ дар Ҷумҳури Тоҷикистон мусоидат мекунад;

- хулоса ва пешниҳодоти муаллифи диссертатсия дар раванди таълими Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон ҳангоми тартиб додани барнома ва дастурҳои таълимӣ аз рӯи фанҳои соҳавии иқтисодӣ – «Иқтисодиёти меҳнат», «Менеджменти инноватсионӣ» ва «Идоракунии кормандон» ва ғайра татбиқ шудаанд;

- муқаррароти асосии диссертатсия дар 10 кори илмӣ, аз он ҷумла 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, нашр гардидаанд;

- натиҷаҳои асосии таҳқиқоти гузаронидашуда дар конференсияҳои илмӣ амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ, ки тӯли солҳои 2019-2023 баргузор гардидаанд, аз тарафи муаллиф маъруза гардидаанд.

Дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 24 феввали соли 2024 қарори сазовор доништан Одинаев Асламхон Мадғиёевич бо дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 15 нафар аъзои шуро 12 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм оид ба ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 5 нафар. Овоз доданд: тарафдор – 12 нафар, муқобил – нест, бюллетени бегътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,

д.и.и., дотсент

И.в. котиби илмии шуро,

д.и.и., дотсент

Шаропов Ф.Р.

Шаропов Ф.Р.

Нидоев Н.Ф.

Нидоев Н.Ф.

24 феввали соли 2024